

ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

№ 3500/2020г.
София, 13.10.2020г.
PRB2020045032990

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх.№	027-00-4
Дата	13 10 2020г.

16/16
мрис

ДО

**Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА 44-ТО
НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

До ве. ПГ и
НП
13.10.2020г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,

С оглед конституционните правомощия на Министерския съвет на Република България по чл. 87, ал. 1 от Конституцията, представям на Вашето внимание Експертно предложение за необходими изменения в Наказателно - процесуалния кодекс, което съдържа подробен и задълбочен анализ на констатираните проблеми в действащото законодателство и мотивирани предложения с цел постигане на по – висока ефективност и качество, както и ускоряване на наказателното производство, в съответствие със стандартите на Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа, практиката на Европейския съд по правата на човека и Съда на Европейския съюз.

Предложените промени са съобразени с констатациите и препоръките, съдържащи се в Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на Република България, извършен от представители на Службата за подкрепа на структурните реформи към Европейската комисия през 2016г., както и в докладите на Комисията до Европейския парламент и Съвета за напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка от последните няколко години.

Прокуратурата на Република България в годишните си доклади за прилагането на закона устойчиво дефинира необходимостта от усъвършенстване на нормативна уредба в областта на материалното и процесуално наказателно право. Системно постъпват предложения от териториалните прокуратури в страната за осигуряване на условия за провеждане на ефективно и качествено разследване. Представители на Върховната касационна прокуратура редовно участват на експертно ниво в работни групи, формирани в Министерство на правосъдието, с предмет обсъждане на изменения в действащото законодателство. Периодично изразяваме становища по постъпилите в Народното събрание законопроекти за изменение и допълнение на Наказателния кодекс и Наказателно – процесуалния кодекс в хода на законодателните процедури.

Прокуратурата на Република България винаги е полагала усилия за формулиране на относимите най - съществени дефицити в материалното и процесуалното законодателство, и е сезирала компетентните органи по съответния ред при спазване на конституционния принцип за разделение на властите. Така например през месец май тази година изпратихме до народните представители експертно предложение за изменения в Наказателния кодекс с цел осигуряване на надеждни гаранции за обективност, предвидимост и еднакво приложение на закона при санкциониране на извършители на умишлени престъпления по транспорта.

Дейността по установяване на съществуващите проблеми в нормативната база продължи с цел изготвяне на експертни предложения за необходимите промени в НК и в НПК.

Със Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор бе създадена работна група от прокурори при Върховна касационна прокуратура, Военно – апелативната прокуратура и Апелативна прокуратура – София, със задача проучване и анализиране на актуалната относимост на идентифицираните през последните три години проблеми в прокурорската практика по приложението на НК и НПК, както и за съответствието със съвременните обществени, социално – икономически и технологични реалности и за осигуряване на ефективно разследване, съобразно европейските стандарти за справедлив съдебен процес съгласно чл. 6 от ЕКЗПЧОС.

Резултатите от работата бяха обобщени в доклад до главния прокурор, съдържащ редица констатации и предложения за промени в НК и НПК. На участниците в Експертния съвет към главния прокурор (създаден със Заповед № РД-04-162/13.05.2020г.), които са с научна

експертиза на високо ниво в областта на материалното и процесуално наказателно право, бе възложено изготвянето на становища по доклада. Обобщаването им е в основата на настоящото предложение. В него е включен и сравнително – правен анализ на процесуалното законодателство в България, Франция, Германия и Италия, изготвен от експерт с богат международен опит в областта на приложно – правните изследвания.

В заключение, беше потвърден изводът за завишен стандарт на доказване и процесуален формализъм, влияещ на сроковете, продължителността и ефективността на наказателното производство до степен, отдалечаваща ни от европейските стандарти.

Този извод е и в съответствие с констатациите на прокурорите от експертния екип, изготвил Независимия анализ, за „твърде формалистичния Наказателно – процесуален кодекс“¹.

Ясно осъзнаваме, че противодействието на престъпността изисква комплексен подход, като отговорността за справянето с нея е от компетентността на държавни органи, както в системата на съдебната власт, така и в законодателната и изпълнителната. Оптимални резултати в тази насока е възможно да бъдат постигнати единствено при наличието на отлично взаимодействие и синхрон между трите власти, при стриктно спазване на тяхната функционална компетентност и принципа на разделение на властите, регламентиран в Конституцията на Република България.

Приложение: Експертно предложение за необходими изменения в Наказателно - процесуалния кодекс.

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

ИВАН ГЕШЕВ

¹ Вж. стр. 1 от Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на РБ и нейната независимост от м. декември 2016г.

ЕКСПЕРТНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за изменения в Наказателно – процесуалния кодекс

1. С оглед приемането на Закона за европейската заповед за разследване (в сила от февруари 2018 г.), е необходимо чл. 25, ал. 2 от НПК (в сила от 05.11.2017 г.) да се съобрази с този закон, така че да се даде възможност за спиране на това основание и в случаи на изготвена ЕЗР, а именно:

В чл. 25, ал. 2 след думите „правна помощ“ се поставя запетая и се добавят думите: *„както и когато се чака признаване и изпълнение на изпратена Европейска заповед за разследване.“*

Касае се за хипотеза, която е аналогична на хипотезата с изпратена молба за международна правна помощ (вече уредена в чл. 25, ал. 2 НПК). Подходът на българския НПК, изискващ формален акт както при образуването, така и при всички по - съществени промени в развитието на едно наказателно производство, налага да се предвиди възможност за спиране на наказателното производство и с оглед времевия период, необходим за признаване и изпълнение на Европейска заповед за разследване.

Резултатът от това допълнение ще е създаване на нова законова възможност за спиране на наказателното производство (следва от израза „може да бъде спряно“), а не хипотеза на задължително спиране. Това ясно указва, че правомощието за спиране няма да се упражнява от прокурора, респективно от съда, докато е възможно извършването на други процесуални действия на досъдебното производство, респективно в производството пред съда.

Промяна в този смисъл поражда необходимост и от промяна в чл.234, ал.8, изр.2 от НПК, като вместо „чл. 25“ се запише „чл. 25, ал. 1“.

2. Разпоредбата на чл. 111 НПК да се допълни, като се предвиди хипотеза за унищожаване на отпадъците – предмет на престъпления по чл.353, букви „б – д“ НК, преди приключване на наказателното производство, а именно:

В чл. 111, ал. 5 думите „*както и акцизните стоки*“ се заменят с думите „*акцизните стоки и отпадъците*“.

Отпадъците, особено опасните отпадъци, се подчиняват на същия режим както наркотичните вещества, прекурсорите и растенията, съдържащи наркотични вещества, и акцизните стоки, посочени в разпоредбата на чл. 111, ал. 5 НПК. Логиката на унищожаването на тези видове вещи е същата както при отпадъците.

Отпадъците, иззети като вещественни доказателства, могат да са с огромен обем и дори да са опасни. Съхраняването им в пълнота очевидно е ирационално. Ето защо за някои от тях е целесъобразно и наложително да се преодолее изискването по чл. 111, ал. 1 НПК.

За целта е подходящо да се направи допълнение в ал. 5 на чл. 111 НПК, където се урежда възможност за унищожаване на вещественни доказателства преди приключване на наказателното производство. Така ще може да се отчете естеството на конкретните отпадъци (напр. ако са от черни и цветни метали или са използвани по някакъв начин – няма да се унищожават). Същевременно се създава задължение (арг. от ал. 5, изр. 1, *in fine*) за спазване на нормативно предвидените условия и ред за унищожаване на съответните отпадъци (респ. задължение за компетентните органи да регламентират такива условия и ред, ако все още не съществуват).

3. Да се създаде разпоредба, която да предвижда свидетел, отказал да се ползва от възможността по чл.119 от НПК в първия разпит, да не може да се ползва от нея впоследствие, когато се отнася до неговите възходящи, низходящи, братя, сестри или съпруг или лице, с което той се намира във фактическо съжителство.

За целта би могло актуалният текст на чл. 119 НПК да стане ал. 1 и да се създадат две нови алинеи, като пълният текст придобие следния вид и смисъл:

„Лица, които могат да откажат да дават показания

Чл. 119. (1) Съпругът, възходящите, низходящите, братята и сестрите на обвиняемия и лицето, с което той се намира във фактическо съжителство, могат да откажат да дават показания.

(2) Органът, провеждащ разпита, разяснява на лицата по ал. 1 правото им да откажат да дават показания, като при поискване им осигурява възможност да се консултират с адвокат.

(3) Показания, дадени след изпълнение на задълженията по ал. 2, могат да се използват при условията и по реда, предвидени в този кодекс за използване на гласните доказателствени средства, включително и когато при последващ разпит свидетелят упражни правото си по ал. 1.“

Възможността свидетел да обезсилва по своя воля доброволно дадени и законосъобразно събрани доказателствени материали противоречи както на принципа за разкриване на обективната истина, така и на безспорната у нас концепция за субектите на ръководно - решаващата функция в наказателния процес.

От редакцията на заглавието и от текста на чл. 119 НПК се извлича тълкуването в съдебната практика, че определени лица, свързани с обвиняемия, имат не просто правото да не дават показания, а имат много по - силно право – да откажат „да свидетелстват“, т.е. едностранно да определят както дали да придобият процесуалното качество „свидетел“, така и дали да се оттеглят от това процесуално качество, макар първоначално доброволно да са го приели. Отказвайки се от процесуалния си статут на свидетели (напр. по време на съдебното следствие), те правят негодни доброволно дадените и законосъобразно събрани по-рано показания (дори да са дадени пред съд в досъдебното производство или пред друг състав на съда в съдебната фаза; негодна като доказателствено средство би трябвало да стане дори и тази част от показанията, която се отнася до други обвиняеми). Така е, защото в НПК не съществува фигурата показания на „несвидетел“ – напр. чл. 281 НПК предвижда четене на показания на свидетел, т.е. предпоставка за прочитането им е съответното лице към този момент да има качеството „свидетел“.

В случай на приемане на настоящото предложение, трябва да има ефективни процесуални гаранции, че отказът от правото да не се дават показания във вреда на лица, с които свидетелят е в особено близки отношения, е информиран и доброволен, изричен и недвусмислен.

4. Да се предвиди, че не всяко формално нарушение в процеса на събиране на доказателствата води до негодността им.

Това следва да се преценява във всеки отделен случай от ръководно – решаващия орган в съответната фаза на наказателното производство. За целта чл.105, ал.2 от НПК би могъл да придобие следната редакция:

„Не се допускат доказателствени средства, събрани или изготвени при процесуално нарушение, което е съществено или поставя под съмнение достоверността им“.

Като основен проблем пред българския наказателен процес, и в теорията, и в практиката, често се сочи **силният формализъм на доказателственото право**.¹

В основата на този формализъм стои непознатото на други правни системи разграничение между доказателства и доказателствени средства. Гносеологически основания за такова разграничение има, доколкото реално съществува разлика между информацията и нейния носител. Философските концепции обаче не винаги имат място в нормативен регулатор на обществените отношения, защото присъщата им висока степен на абстрактност може да създава неясноти и объркване както сред гражданите, така и сред правоприлагащите органи. Самият НПК е непоследователен и често използва термина „доказателства“, когато уредбата се отнася до (респ. – и до) доказателствени средства. Всичко това води до противоречия в теорията и в практиката. Крайният резултат е правна несигурност, което пък е несъвместимо с основния конституционен постулат за правовата държава.

Истинската същност на проблема е във включването (чрез процесуалната фигура на доказателствените средства) на основни елементи от архаичната и иначе горещо отричана от теорията „система на формалните доказателства“. Известно е, че тази система съдържа безброй формални правила както за допустимост, така и за достоверност на доказателствените материали. Чрез чл. 105, ал. 2 НПК в нашия наказателен процес всъщност са закрепени първата група формални правила. Така е, защото от стриктното тълкуване на тази разпоредба следва, че всяко нарушение на правилата („условията и реда“, предвидени в НПК) за събиране и проверка на доказателствени материали, респ. на реквизитите на създаваните протоколи, прави недопустимо съответното доказателствено средство. Става дума за недопустимост *ex lege*, т.е. без значение е вътрешното убеждение на съда и органите на досъдебното производство колко тежко е нарушението, дали и как то се е отразило

---

¹ Вж. напр. Цонков Ивайло, Теория и практика на съдебното производство по наказателни дела: състезателността в светлината на Европейската конвенция за правата на човека, София, Сиела, 2014, с. 360-369 и 448-456; Цонков Ивайло, Правото на справедлив съдебен процес по чл. 6 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и някои особености на българския наказателен процес, списание „Юридически свят“, брой 1 от 2015 г., с. 80 – 84

върху достоверността на доказателствения материал; изцяло без значение е и ролята на този доказателствен материал за разкриване на обективната истина. Макар и съдебната практика да се опитва да тълкува и прилага корективно чл. 105, ал. 2 НПК, разпоредбата е пределно ясна и подобно тълкуване е не само силно ограничено, но е и със спорна допустимост и законосъобразност (защото според чл. 46, ал. 1 от ЗНА на тълкуване подлежат само неясни разпоредби)².

Във всички развити съвременни наказателно - процесуални системи, основани на принципа на оценка на доказателствения материал по вътрешно убеждение, неизбежно съществуват и елементи от системата на формалните доказателства. Става дума както за **ограничена доказателствена сила** на някои материали (у нас такъв пример са чл. 116, ал. 1; чл. 124; чл. 127, ал. 2; чл. 177, ал. 1; чл. 279, ал. 4; чл. 281, ал. 8 НПК), така и за **ограничена допустимост, респ. пълна недопустимост** (но само когато те са получени чрез нарушаване или чрез заплахата от нарушаване на основни права и свободи – правото на живот; забраната за изтезания, нечовешко или унижително отношение; правото на лицето да не се самообвинява, вкл. когато доказателствата са придобити чрез измама или провокация към престъпление; правото на свобода и сигурност; правото на личен и семеен живот, и т.н.).

Такива законови правила, макар ограничаващи приложното поле на вътрешното убеждение, са разумни, справедливи и неизбежни. Те представляват нужен баланс между значими ценности. Проблемът е, че у нас отиваме безкрайно по-далеч – законът предвижда, че всяко формално нарушение може *ex lege* да доведе до недопустимост на доказателствения материал, т.е. изцяло лишава съда и органите на досъдебното производство от преценка по вътрешно убеждение на достоверността на този доказателствен материал.

С предлаганата промяна в чл.105, ал.2 от НПК ще се осигури възможност на държавните органи в наказателния процес (при отчитане на становищата на заинтересованите процесуални субекти) **по вътрешно убеждение** да преценяват същността на конкретния порок на доказателственото средство, как той се е отразил на достоверността му, следва ли заради този порок да изключат доказателственото средство или следва да го оценяват с повишено внимание. Гаранция срещу произволен

---

² Виждането е изложено в Мотивирано становище на д-р Ивайло Цонков, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

характер на такива преценки са уредените в НПК различни форми на служебен и институционален контрол, преди всичко – съдебният институционален контрол.

5. Преразглеждане на ролята на поемните лица.

Институтът на поемните лица често създава в практиката проблеми с разнороден характер. Това мотивира инициативи за премахването му от НПК, които дори са с международна подкрепа. В публикувания през м.12.2016 г. доклад на експертен екип на Службата за подкрепа на структурните реформи към Генералния секретариат на Европейската комисия, анализиращ структурния и функционален модел на българската прокуратура и нейната независимост (популярен като „доклада на европейските прокурори“), на стр. 30 е записано: „В същия контекст процедурите по член 156 и член 137 от НПК във връзка с „поемните лица“ са обект на постоянни критики като останки от миналото, които следва да бъдат премахнати. Съгласни сме с тази констатация.“

От друга страна, не бива да се игнорират редица специфични особености на българския наказателен процес³. Поне докато те съществуват, не са приемливи крайни решения като пълното премахване на института на поемните лица⁴, а подходящо и реално възможно към настоящия момент е да се предприемат стъпки към по - гъвкава уредба на ролята на поемните лица.

Първа крачка би било ограничаването на задължителния им брой – като в чл. 137, ал. 1, чл. 156, ал. 1, чл. 162, ал. 1, чл. 163, ал. 8, чл.164, ал. 2 чл. 168, ал. 1, чл. 171, ал. 1 от НПК думите „поемни лица“ се заменят с думите „поне едно поемно лице“.

По редица съображения⁵ такава промяна може да се съпътства с методически указания в Прокуратурата, че в интерес на разследването би било при възможност да се привличат две поемни лица (а при особено важни действия по разследването – и повече).

До законовия минимум от едно поемно лице следва да се прибегва само в изключителни случаи – когато действията по разследване се

---

³ Например, критикуваната по-горе уредба в чл. 105, ал. 2 НПК, позволяваща протоколите от действия по разследването да се обявят за недопустимо доказателствено средство дори при формални нарушения; съществуващата у нас забрана за разпит на разследващите органи, непозната на други развити съвременни наказателно-процесуални системи; и т.н.

⁴ Основните аргументи „за“ и „против“ поемните лица д-р Ивайло Цонков е анализирал подробно студията си „Поемните лица в българския наказателен процес“, в сборника „Наказателното правораздаване – традиции и перспективи“, София, 2018, УИ „Св. Климент Охридски“, с. 295-323.

⁵ Представени по-подробно в цитираната студия за поемните лица.

извършват в труднодостъпни местности; когато е възможно да възникне опасност за живота или здравето на поемното лице; когато намирането на второ поемно лице е трудно и ще забави сериозно действието по разследването, а то е неотложно или е неповторимо, както и в други подобни случаи.

6. По отношение на изискванията за изготвяне на обвинителния акт и неговите реквизити, като:

6.1. В чл.246, ал.1 от НПК думата „убеден“ се замени с думата „намери“ и текстът придобие следното съдържание:

„Прокурорът съставя обвинителен акт, когато **намери**, че са събрани необходимите доказателства за разкриване на обективната истина и за повдигане на обвинение пред съда, няма основание за прекратяване или спиране на наказателното производство и не е допуснато съществено нарушение на процесуалните правила, което е отстранимо.

6.2. Ал.2 на чл.246 се измени така:

(2) В обстоятелствената част на обвинителния акт се посочват пълни данни за самоличността на обвиняемия; обстоятелствата, които обуславят обективните и субективни признаци на престъплението, включително времето, мястото и начинът на извършването му, пострадалото лице и размерът на съставомерните вреди; доказателствените материали, от които се установяват посочените обстоятелства.

6.3. Ал. 4 на чл.246 се измени така:

(4) Списъкът и справките по чл. 235 се считат за приложение към обвинителния акт. Когато някои от тях са непълни или неточни, прокурорът съставя и прилага към обвинителния акт допълнение към тях или нови списък или справка.

Българското наказателно – процесуално право е известно с високия стандарт, който изисква повдигане на обвинение. Този факт е констатиран от експертите, изготвили Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на РБ и нейната независимост от м. декември 2016г., които са препоръчали, че стандартът за вземане на решение по вътрешно убеждение следва да бъде изменен за прокурорите. По тяхно мнение „стандартът би трябвало да бъде следният: дали са

налице законни и достатъчни доказателства, въз основа на които е вероятно съдът да произнесе осъдителна присъда? Такъв критерий би отразил разлика в подхода, без да означава понижаване на стандарта на доказване.“⁶

Поставянето на въпроса за стандарта на доказване в наказателния процес е навременен, като решенията на последователно действащите органи (разследващ полицаи, следовател, прокурор, съд) притежават различна степен на вероятност, различна достоверност.⁷

Реалният проблем у нас е, че за повдигане на обвинение пред съда е нужно да има висок стандарт не само за доказване на деянието, авторството и вината, но и за всички други обстоятелства от предмета на доказване⁸. Изискването за установяване (доказване) на всички обстоятелства от предмета на доказване по строго формализирания ред на НПК ненужно завишава стандарта в досъдебното производство, въпреки че в съдебното следствие задължително и безалтернативно доказателствата следва да се съберат и проверят отново по същия ред.

Докато в други държави, с по - ефективен наказателен процес, установяването на обстоятелствата, имащи значение само за вида и размера на наказателната отговорност, респ. само за гражданската отговорност, въобще не е условие за повдигане на обвинение, нито пък е необходимо установяването им в досъдебното производство по вътрешно убеждение (чиято т.н. „субективна страна“ изисква категорична, абсолютно несъмнена увереност).

Така например във френския, германския и италианския НПК липсва излишен формализъм, който създава възможност за изкуствени процесуални дефекти в полза на защитата, за разлика от българския НПК⁹. Докато в българския НПК (чл.246, ал.1) се изисква прокурорът да е „убеден“, че са събрани необходимите доказателства, то във френския НПК изискванията далеч не са с това ниво на категорична увереност.

---

⁶ Вж. стр. 15 от Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на РБ и нейната независимост от м. декември 2016г.

⁷ Становище на проф. Никола Филчев, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

⁸ Мотивирано становище на д-р Ивайло Цонков, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

⁹ Сравнително – правен анализ (България: Франция/Германия/Италия), изготвен по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България от Щерьо Ножаров, гл.ас. д-р, секретар на секция в Съюза на учените в България, с публикации в най-престижните световни научни бази данни SCOPUS и Web of Science.

Според българския тълковен речник, думата „убеден“ означава човек:

„1.Който е твърдо уверен, сигурен в нещо.

2.Който е твърд, непоколебим в отстояване на позиции или принципи.“

Това предполага категоричност, непоколебимост, пълна сигурност в нещо.

Във френския НПК (чл.80-1¹⁰, чл.175¹¹, чл.179¹², чл.181¹³) се употребяват термини като: „*прави възможно*“, „*му се струва*“, „*прецени, че*“, „*счита, че*“. Всички тези термини във френския НПК не изискват категорична убеденост, а единствено предположение за нещо, допускане, степенуване без 100% сигурност.

По същия начин според чл.170 от германския НПК е достатъчно само разследването да „*дава достатъчна причина*“ за предявяване на публично обвинение, след което прокурорът го повдига и го внася в компетентния съд¹⁴. В допълнение, чл.170 от германския НПК може да бъде тълкуван и във връзка с чл.203 от същия, който изисква само подозрение, а не пълна доказаност, че обвиняемият е извършил престъпление¹⁵.

---

¹⁰ Според чл.80-1 от френския НПК: „...разследващият магистрат може да повдигне обвинение само срещу лица, спрямо които има **сериозни или съгласувани доказателства, което прави възможно участието им** като извършители или като съучастници в извършването на престъпленията за които те са заловени.“

¹¹ Според чл.175 от френския НПК: „I. - Веднага щом информацията **му се струва пълна**, разследващият магистрат съобщава преписката на прокурора и в същото време уведомява адвокатите на страните или, ако те не са подпомогнати от адвокат, страните.“

¹² Според чл.179 от френския НПК: „Ако съдията (разследващ магистрат) **прецени, че фактите представляват престъпление**, той произнася с обвинителен акт препращането на делото до наказателния съд.“

¹³ Според чл.181 от френския НПК: „Ако разследващият съдия **счита, че фактите, повдигнати срещу обвиняемите, представляват наказателноправно деяние, квалифицирано като престъпление от закона, той разпореджда обвиняването им** пред Първоинстанционния съд.“

¹⁴ Според чл.170, ал.1 от германския НПК: „Ако разследването **дава достатъчна причина** за предявяване на публично обвинение, прокурорът го повдига, като внася обвинителен акт в компетентния съд.“

¹⁵ Според чл.203 от германския НПК: Съдът решава да започне главно производство, ако в светлината на резултатите от подготовителното производство има достатъчно основания **да се подозира**, че обвиняемият е извършил престъпление.“

В италианското право е заложен обратният принцип спрямо установения в българския НПК относно предпоставките за повдигане на обвинение. У нас „убедеността“ на прокурора може да се тълкува като разрешение за действие само в условията на пълна увереност, т.е. действие само в краен случай. В същото време, по въпроса за повдигане на обвинение, италианският прокурор действа автоматично и има задължение за активно действие. Това задължение отразява разпоредбите на принципа на задължителното преследване съгласно чл.112 от Конституцията на Италия, по силата на който, след като е получил доклада за престъплението и при наличието на задължителните предпоставки, определени от НПК, прокурорът е длъжен да повдигне обвинение. Неслучайно, този въпрос не е уреден изрично в италианския НПК, където няма съответен на българския чл.246 от НПК текст, а е оставен т.нар. автоматизъм, установен в Конституцията.

В този смисъл са и изводите на експертите с богат прокурорски опит в държави – членки на ЕС, изготвили Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на РБ и нейната независимост, а именно: „...настоящите разпоредби на НПК относно обвинителните актове не само създават проблеми за ефективността на прокурорите, но и създават проблеми за ефективността на цялата система на наказателно правосъдие, поради своята дължина и формализъм. В сравнение с други държави разпоредбите относно обвинителните актове в България изискват голямо количество ненужни детайли“. За да се намали ненужният формализъм, те препоръчват изменение в чл.246 от НПК, като обвинителните актове следва да бъдат по – опростени и в тях във възможно най – кратка форма да се излагат обстоятелствата, свързани с престъплението¹⁶.

Както е известно, при изменение на обвинението по реда на чл. 287 НПК не се изисква съставяне на нов обвинителен акт с всички реквизити по чл. 246 НПК, дори ако новото обвинение се характеризира със съществено изменение на обстоятелствата и кумулативно - с промяна на правната квалификация в по - тежка. Това положение е ясна индикация, че според самия законодател формалното съдържание на обвинителния акт, както е регламентирано в чл. 246 НПК, не е абсолютна гаранция за правото на защита на обвиняемия.

---

¹⁶ Вж. стр. 20 от Независимия анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на РБ и нейната независимост от м. декември 2016г.

Наред с това, международните стандарти изискват обвиненото лице „да бъде незабавно и в подробности информирано за характера и причините за обвинението срещу него...“ (чл. 6, пар. 3, б. „а“ от КЗПЧОС), а не за всички обстоятелства, които нашият законодател е посочил в чл. 246 НПК.

На последно място по ред, но не и по значение, аргумент за възможното законово редуциране на съдържанието на обвинителния акт са **ТРОСНК № 2 от 2002г. (преди всичко т. 1 и т. 4.2.) и ТРОСНК № 6 от 2018г.** От тях следва, че „...в обстоятелствената част на обвинителния акт задължително трябва да бъдат отразени всички факти, които обуславят обективните и субективните признаци на престъплението и участието на обвиняемия в него, а заключителната част трябва да съдържа данни за самоличността на обвиняемия; правната квалификация на деянието; наказателния закон, който трябва да се приложи; датата и мястото на съставянето на обвинителния акт и името и длъжността на съставителя, както и неговия подпис. Направен е извод, че отсъствието на останалите реквизити, посочени в чл. 235 от НПК (отм.), **не съставлява съществено нарушение на процесуалните правила** и не е основание за връщане на делото на прокурора.

Същевременно не е поставено изискване към прокурора да анализира доказателствата или да излага подробна аргументация за приетата от него правна квалификация на деянието.“

От правилната позиция на ОСНК на ВКС, че отсъствието на онези реквизити в обвинителния акт, от които не зависят обективните и субективните признаци на престъплението и участието на обвиняемия в него, не е съществено процесуално нарушение, пряко следва изводът, че отсъствието на тези реквизити не ограничава процесуалните права на обвиняемия или на друг субект на процеса. Следователно и премахването на законовото изискване за наличност на тези реквизити в обвинителния акт също няма да накърни правото на защита на обвиняемия и пострадалия.

Наред с това, както основателно е посочено в цитираните тълкувателни решения, и в момента липсва законово изискване в обвинителния акт да се прави доказателствен анализ или да се излага подробна аргументация за правната квалификация, т.е. липсата на такива анализи и аргументация дори не е процесуално нарушение. Ако това се

регламентира в законова разпоредба, ще се внесе още по - голяма яснота в закона и практиката.

В сравнително – правен аспект прави впечатление, че във френския НПК, за разлика от българския, не се изисква точно посочване на времето, мястото и начина на извършване на престъплението. Във Франция обвинителният акт следва да включва:

- изложението и правната квалификация на всеки един от фактите, обект на обвинението;
- посочване самоличността на обвиняемия (фамилията, собствените имена, датата, мястото на раждане, местоживеенето и професията);
- мотиви с изложение на сериозни или съгласувани доказателства; (посочват се обвиняващите и оневиняващите елементи по отношение на всяко едно от обвинените лица);
- по точен начин причините, поради които има или не са налице достатъчно обвинения срещу обвиненото лице;
- освобождаване от наказание на съучастник по реда на чл.132-78 от френския Наказателния кодекс (обобщено: за съдействие на правосъдието);
- естеството и размера на вредите, претърпени от жертвата и информация за личността на жертвата¹⁷;

---

¹⁷ Член 181 „...Редът на повдигане на обвинение съдържа, под риск за недействителност, изложението и правната квалификация на фактите, обект на обвинението и посочването самоличността на обвиняемия. Той също така посочва, ако е приложимо, че обвиняемият се възползва от разпоредбите на член 132-78 от Наказателния кодекс.“ (чл.132-78 от френския Наказателния кодекс: „Лицето, което се е опитало да извърши престъпление или престъпление, в случаите, предвидени от закона, се освобождава от наказание, ако, след като е уведомил административния или съдебен орган, е направило възможно да се избегне извършването на престъплението и, ако е необходимо, за идентифициране на други извършители или съучастници.“)

Член 80-1-1 „...Ако разследващият магистрат прецени, че лицето трябва да остане обвинено, той взема решение с мотивиран акт, като излага сериозни или съгласувани доказателства, обосноваващи решението си.“

Член 80-2 „Той информира лицето за всеки от фактите (повдигнат) пред този магистрат и за които се предвижда обвинение, като същевременно се посочва тяхната правна квалификация.“

“Член 81-1 „Разследващият магистрат може служебно или по искане на прокуратурата, или по искане на гражданската страна, да извърши, в съответствие със закона, всяко действие, което му позволява да прецени естеството и размера на вредите, претърпени от жертвата или да събира информация за личността на жертвата.“

Член 184 „Обвинителния акт, издаден от разследващия съдия по този раздел, съдържа фамилията, собствените имена, датата, мястото на раждане, местоживеенето и професията на разследваното лице. Той посочва правната квалификация на приписвания му факт и по точен начин причините, поради които има или не са налице достатъчно обвинения срещу него. Тази мотивация се взема по отношение на заявките на прокурора и наблюденията на страните, които са били изпратени на разследващия магистрат в изпълнение на член 175, като се посочват елементите за обвинението и защитата по отношение на всяко от обвинените лица.“

В чл.200¹⁸ на германския НПК (който урежда съдържанието на обвинителния акт) също няма изискване за посочване на „*начина на извършване*“ на престъплението.

В чл.246, ал.2 от българския НПК се изисква в обстоятелствената част на обвинителния акт да се посочи „**престъплението, извършено от обвиняемия**“, докато в чл.200 на германския НПК се изисква да се посочи „**престъплението, за което е обвинен**“ обвиняемият. Въпреки привидното сходство на двата текста, германският текст не формира внушение за пълна доказаност на връзката между престъплението и личността на обвиняемия, както и пълна доказаност на престъплението, което да е основание за оспорване на обвинителния акт, за разлика от българския НПК.

В чл.417-1 б на италианския НПК (който урежда съдържанието на обвинителния акт), за разлика от чл.246, ал.2 от българския НПК, няма изрични изисквания за описание в съдържанието на обвинителния акт на престъплението, извършено от обвиняемия; времето, мястото и начина на извършването му. Единственото изискване там е изясняване в ясна и точна форма на факта (деянието)¹⁹. Доколкото от цялостното съдържание на италианския НПК могат да се извлекат други изисквания за обстоятелства, които прокурорът следва да има предвид в процеса на доказване, то включването им в обвинителния акт не е задължително.

Член 215 „Обвинителният акт съдържа, под риск от недействителност, представянето и правната квалификация на фактите, обект на обвинението и посочва самоличността на обвиняемия.“

¹⁸ Чл. 200, ал.1, изр.1, 2 и 3 от германския НПК: „В обвинителния акт се посочват обвиняемият, **престъплението, за което е обвинен**, времето и мястото на извършването му, нормативните му елементи и наказателно правните разпоредби, които следва да се приложат (обвиненията). Посочват се доказателствата, съдът, пред който ще се проведе основното заседание, и защитник. Ако бъдат посочени свидетели, се посочва тяхното местожителство или местонахождение, при което не се изисква посочване на пълния адрес“.

¹⁹ Съдържание на обвинителния акт

Член 417 (Официални изисквания за обвинителния акт)

1. Акта за обвинение съдържа:

а) личните данни на обвиняемия или друга лична информация, която се използва за неговата идентификация, както и данните на лицето, пострадало от престъплението, ако е възможно неговото идентифициране;

б) **изясняване в ясна и точна форма на факта**, на утежняващите обстоятелства и на тези, които могат да включват прилагането на мерки за сигурност, с посочване на съответните членове на закона;

в) посочване на придобитите източници на доказателства;

г) искането до съдията да издаде указ за постановяване на решение;

д) датата и подписа.

7. Да се даде възможност на наблюдаващия прокурор в досъдебното производство да изготвя искане по реда на чл. 159а, ал. 1 НПК и за разследването на компютърните престъпления по Глава девета „а“ от НК, като в чл.159а, ал.2 от НПК след „тежки умишлени престъпления“ се добави „както и за разследването на престъпленията по Глава девета „а“ от НК.

При преценката за допустимостта на предоставянето на данни от предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги по чл. 159а, ал. 1 НПК е търсен баланс между необходимостта от засягане на основни права и свободи на гражданите и възможността за ефективно разследване на извършеното престъпление. Той е намерен чрез въвеждане на изискването за тежки престъпления по смисъла на чл. 93, т. 7 НК.

Затова за разследването на определен вид престъпления, които не са тежки (като например компютърните престъпления по глава девета „а“ на НК) е възможно да се допусне изрично изключение в разпоредбата на чл.159а, ал. 2 НПК. Разследването на компютърните престъпления към настоящия момент е изключително затруднено без възможностите за предоставяне на данни по чл. 159а, ал. 1 НПК.

8. Предложения относно режима на специалните разузнавателни средства:

8.1. Да се разшири кръгът от престъпления по чл.173, ал.5 от НПК, при които спрямо свидетели могат да се използват специални разузнавателни средства за установяване на престъпната дейност на други лица – и за престъпления по чл.142-142а от НК.

Престъпленията по чл. 142 и 142а НК представляват изключително тежко и опасно посегателство срещу основно право на личността. Разкриването, преустановяването и доказването им следва да са бързи и ефективни. Същевременно, има съгласие и на свидетеля, спрямо когото се използват СРС. Следователно, използването на СРС при такива престъпления и при условията на чл. 173, ал. 5 НПК напълно отговаря на изискванията за необходимост и пропорционалност.

8.2. Да се предвидят по – дълги срокове за използване на специални разузнавателни средства при разследването на извършено тежко умишлено престъпление по глава първа от НК, както и на престъпления

по чл.321 и чл.321а от НК. Това би могло да стане с промени в чл.175, ал.3 и ал.4 от НПК, като за тези престъпления първоначалният срок е до 4 месеца, с възможност за удължаване до 12 месеца, а за служителя под прикритие - до 6 месеца, с възможност за удължаване до 18 месеца.

Мотиви за това се извеждат от спецификите на дейността на организирани престъпни групи и от необходимия по – дълъг период от време за проследяването ѝ, а за агентите под прикритие и от продължителния период от време за инфилтриране в престъпната група и създаване на отношения на доверие. Тези престъпления са не само внимателно подготвени, но също така професионално осъществявани и прикривани. В тази връзка би могло да се обсъди възможността за допълване на лицата, които могат да се използват като служители под прикритие, с чужди оперативни полицейски или разузнавателни служби, както и с лица, извън компетентните органи на българската или чуждата държава.

8.3. *Да се предвиди възможност за протестиране на разпорежданията на съда, с които се отказва прилагането на специални разузнавателни средства, пред председателя на по – горния по степен съд, което е логично с оглед на изискването на разпоредбата на чл.174, ал.4 от НПК за мотивираност на разпореждането за отказ.*

Забележка: При промени в НПК, свързани с използването на специални разузнавателни средства, е необходимо да се предвидят „огледални“ такива в Закона за специалните разузнавателни средства.

9. Оптимизиране на постановленията за привличане в качеството на обвиняем с цел намаляване на възможността за допускане на грешки и несъответствия, създаващи неясноти и противоречия в обвинението.

9.1. *Предложение за промени в разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК.*

Привличането на обвиняем може да се извърши по два начина – с постановление за привличане на обвиняем (чл. 219, ал. 1 НПК) и със съставяне на протокола за първото действие по разследването срещу лицето (чл. 219, ал. 2 НПК).

Съществената предпоставка за привличането на едно лице като обвиняем е разследващият орган да установи, че в хода на разследването са

събрани достатъчно доказателства за виновността на определено лице в извършването на престъпление от общ характер (чл. 219, ал. 1 НПК).

Тази предпоставка е налице и при втория начин за привличане по чл.219, ал.2 НПК. Това произтича от обстоятелството, че не всяко действие по разследване води до привличане на лицето като обвиняем със съставянето на протокола, а само онова, с което са събрани достатъчно доказателства.

„Първото действие по разследването срещу него“²⁰ означава, че това е действието, след което разследващият орган прави извод, че събраните в резултат на извършването му доказателства, в съвкупност с останалите, са достатъчни по смисъла на чл.219, ал.1 от НПК.

Едно процесуално - следствено действие не може да се определи предварително дали е срещу дадено лице или не е. Заложена идея е, че лицето присъства на действието и когато разследващият направи извод, че са налице достатъчно доказателствата за виновността му, го привлича като обвиняем.

Разликата между привличането по реда на чл. 219, ал. 2 НПК и това по чл.219, ал. 1 НПК е моментът на докладването на прокурора. В хипотезата на чл.219, ал.2 НПК докладването е след привличането на лицето в качеството на обвиняем.

Това е направено за процесуална икономия. Лицето присъства и ако разследващият е задължен да докладва, това би отнело време и съответно би изисквало ново призоваване за привличането.

Неправилно в разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК се говори за привличане на лицето със съставяне на протокола за първото действие по разследване срещу него²¹.

Разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК навежда на мисълта за фикция²², подобно на образуването на досъдебното производство по чл. 212, ал. 2 НПК (там е употребен изразът „се счита“). Това означава, че *ex lege* след изготвянето на протокола лицето вече е обвиняем.

Проблемът идва от разпоредбата на чл. 219, ал. 3 НПК за съдържанието на постановлението за привличане и протокола за първото действие по разследване, с който лицето е привлечено като обвиняем. И в

---

²⁰ Виждането е изложено в Становище на проф. д.ю.н. Георги Митов, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България

²¹ Пак там

²² Пак там

двата случая съдържанието е еднакво. Следователно, в протокола за първото действие по разследване срещу лицето следва да се посочат същите данни, както в постановлението за привличане по чл. 219, ал. 1 НПК.

Затова след съставянето на протокола за първото действие по разследване или в отделен документ се посочват данните по чл. 219, ал. 3 НПК. Този документ следва да се връчи на обвиняемия.

НПК не дава отговор на въпроса какъв е този акт на разследващите органи (документ), с който се привлича лицето за обвиняем в хипотезата на чл. 219, ал. 2 НПК. Логично, с оглед на актовете на разследващите органи, това да е постановление²³.

По изложените съображения и разсъждения може да се предложи следната **нова редакция на разпоредбата на чл. 219, ал. 2 НПК.**

„(2) Когато предпоставките по ал. 1 за привличане на лицето като обвиняем се установят след провеждане на действие по разследване, в което то участва, разследващият орган го привлича с постановление, след което докладва на прокурора.“

Това налага в разпоредбата на чл. 219, ал. 3 НПК да *отпадат* думите „**протокола по ал. 2**“.

9.2. Законите изисквания са минимално необходимите за установяване компетентността на органа, съставил постановлението (т.1 и 2 на чл. 219, ал. 3 НПК), за гарантиране на правото на обвиняемия да научи в какво е обвинен (т.3 на чл. 219, ал. 3 НПК) и за гарантиране/доказване, че обвиняемият е запознат с основните си процесуални права (т.6 на чл. 219, ал. 3 НПК). Реквизитите по т. 4 и 5 на чл. 219, ал. 3 НПК не са задължителни.

Задължителни са само времето и мястото на извършването му, както и съставомерните признаци от обективна и субективна страна. При това съставомерните факти могат да бъдат посочени в обобщен вид (т. 4.1. от ТРОСНК 2-2002 г.). Следователно, дори описанието на начина на извършване на деянието, на пострадалото лице, на причинените вреди и т.н. имат място в постановлението само ако са елементи на престъпния състав (т.е. ако са съставомерни - ако са посочени в съответната норма от НК, респ. в норми на друг акт, когато наказателноправната норма е бланкетна или препращаща). Описанието на престъпното деяние

---

²³ Пак там

представлява само замяна на абстрактно формулираните в материалната наказателноправна норма обективни и субективни признаци на престъплението с конкретните факти, установени по делото, които покриват въпросните признаци²⁴.

С оглед изложеното биха могли да се мотивират следните промени в чл. 219, ал. 3 НПК:

- промяна в т. 3:

Вариант 1: в т. 3 думите „деянието, за което се привлича“ се заменят с думите „обективните и субективни обстоятелства, които обуславят престъпния характер на деянието, за което се привлича“.

Вариант 2: в т. 3 думите „деянието, за което се привлича“ се заменят с думите „обстоятелствата, които обуславят обективните и субективни признаци на престъплението, за което се привлича“.

- т. 4 се отменя или редакцията ѝ се променя така:

„**т. 4.** доказателствата, на които се основава привличането, ако това е необходимо за разследването.“

Непосочването на доказателствата при привличането на обвиняем не противоречи на международните стандарти (това е изрично отбелязано в т.4.1. на ТРОСНК 2-2002 г.).

10. Отпадане на разпоредбата по чл.234, ал.7 НПК, санкционираща действията по разследването, извършени извън сроковете по ал. 1–3, доколкото дисциплинирането в наказателния процес не следва да бъде за сметка на правосъдието.

Разпоредбата на чл. 234, ал. 7 НПК исторически е създадена за „дисциплиниране“ на органите на досъдебно производство, но всъщност е в грубо противоречие както с целите по чл. 1 НПК, така и с основни принципи на наказателния процес:

- чл. 1 НПК не предвижда сред основните задачи на този кодекс „дисциплинирането“ на държавните органи в наказателния процес. „Дисциплинирането“ е задача на ЗСВ и се извършва с дисциплинарни мерки в дисциплинарни процедури;

---

²⁴ Виждането е изложено в Мотивирано становище на д-р Ивайло Цонков, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

- процесуалните последици по чл. 234, ал. 7 НПК отричат принципите на разкриване на обективната истина и на оценка на доказателствения материал по вътрешно убеждение;

- процесуалните последици по чл. 234, ал. 7 НПК пряко накърняват законния интерес на обществото и на пострадалия да бъде установена истината и наказан виновният, а същевременно нито обществото, нито пострадалият имат каквато и да било вина за нарушаването от разследващия орган на правилата по чл. 234, ал. 1 – 4 НПК. Недопустимо е обществото и пострадалият да носят негативни последици заради чуждо неправомерно поведение;

- създателите на разпоредбата не са отчели, че чл. 234, ал. 7 НПК може да увреди и интересите на обвиняемия – защото е възможно доказателствените материали, събрани след сроковете на разследване, да установяват фактически данни в интерес на защитата.

- нещо повече – критикуваната разпоредба създава възможности за особено недобросъвестни разследващи органи целенасочено да „пропуснат да забележат“, че са изтекли сроковете по чл. 234, ал. 1 – 4 НПК, и да проведат неповторими действия по разследване. Така „законно“ ще бъде лишено делото от решаващи доказателства за разкриване на истината, като тези доказателства могат да са както оправдателни, така и обвинителни.

11. В разпоредбата на чл. 244, ал. 3 и 5 НПК да се включи и ощетеното юридическо лице в кръга на заинтересованите лица, които имат право на жалба срещу постановлението за спиране на наказателното производство, като в чл. 244, ал. 3 и 5 НПК след думите „пострадалия или неговите наследници“ да се добави „и ощетеното юридическо лице“.

Посочването в цитираните разпоредби само на пострадалия или неговите наследници като се изключва ощетеното юридическо лице говори за неравно третиране на двете категории лица, претърпели вреди от престъплението.

Нелогично е ощетеното юридическо лице да може да обжалва постановлението за прекратяване на наказателното производство (чл. 243, ал. 4 НПК), но не и постановлението за спиране. Аналогично е положението при обжалване на постановлението за отказ от образуване на досъдебно производство, където прокурорът е длъжен да го уведоми (чл. 213, ал. 1 НПК).

Юридическото лице има право да се конституира в съдебното производство като граждански ищец, редом с пострадалия или неговите наследници. Това мотивира неговия интерес на досъдебното производство.

Това разделение на двете категории пострадали (физически и юридически лица) е недоглеждане на законодателя при регламентирането на това тяхно право²⁵. За първи път със ЗИДНПК от 1974 г. (обн. ДВ, бр. 70 от 6 август 1999г., в сила от 1.01.2000г.) в разпоредбата на чл. 239, ал. 7 НПК от 1974г. е предвидено правото на съдебен контрол върху постановлението за спиране на пострадалия, без да се уточнява дали е физическо или юридическо лице. Същото разбиране законодателят е вложил и при обжалването на постановлението за прекратяване на наказателното производство в разпоредбата на чл. 237, ал. 3 НПК от 1974 г., където правото принадлежи на пострадалия, без да се уточнява дали е физическо или юридическо лице. С приемането на действащия НПК вече се прави разлика между двете категории лица, претърпели вреди от престъплението при обжалването на постановлението за спиране на наказателното производство.

12. Необходимо е опростяване на процедурата за отстраняване на очевидна фактическа грешка (ОФГ) в обвинителния акт – чрез предвиждане на възможност за отстраняването ѝ в самото разпоредително заседание, а не по сега предвидения в НПК ред.

Може да се създаде нова разпоредба за отстраняването на очевидната фактическа грешка в разпоредителното заседание чрез нова точка 4 в чл.248, ал. 1 НПК със следното съдържание:

„4. има ли допуснати в обвинителния акт очевидни фактически грешки;“.

Това ще наложи преномерирането на следващите точки 4 – 8 и те да станат точки 5 – 9.

В чл. 248, ал. 2 НПК да се добави: *„и за поправка на очевидна фактическа грешка в обвинителния акт.“*

Предложението налага и промяна в разпоредбите на чл. 248, ал. 5, т. 4 (да отпадне *„и когато е констатирал очевидна фактическа грешка в обвинителния акт“*), в разпоредбата на чл. 249, ал. 3 НПК (в чл. 248, ал. 1,

---

²⁵ Становище на проф. д.ю.н. Георги Митов, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България

т. 6 да стане т. 7 и чл. 248, ал. 5, т. 4 да стане чл. 248, ал. 2, предл. 2) и в разпоредбата на чл. 252, ал. 2 НПК.

При възприемане на този подход разпоредбата на чл.248а от НПК следва да придобие нова редакция, регламентираща начина, по който се отстранява очевидната фактическа грешка в самото разпоредително заседание. Това може да стане по ред, подобен на реда за „изменение на обвинението“ по чл. 287 НПК - чрез приемане от съда и вписване в протокола на корекцията, разясняване на корекцията и – ако има реална необходимост и изрично искане - предоставяне на допълнителен срок за подготовка на страните, например: „Съдът запитва подсъдимия разбрал ли е в какво се състои допуснатата ОФГ и какви са значението и последиците от нейното поправяне, като при поискване от подсъдимия дава необходимите разяснения“.

Очевидната фактическа грешка може да бъде определена като несъответствие между формираната истинска воля на органа и нейното външно изразяване в писмения текст. От това се създава неправилната представа, че всяко несъответствие при изразяване на волята на решаващия орган може да бъде определено като фактическата грешка. Самият термин „фактическа“ навежда на грешка в установените по делото факти.

Всъщност се касае само за допуснати технически или математически грешки в акта. Соченото несъответствие се отнася до неправилно преписани думи, букви или цифри от събрания доказателствен материал в обвинителния акт, както и от обстоятелствената му част в диспозитива.

Не може да се определи като очевидна фактическа грешка непълнота, противоречия и неprecизност в обвинителния акт²⁶.

Установяването в разпоредително заседание на ОФГ предполага дебат между страните по констатирания порок в обвинителния акт и представяне пред съда на аргументирани становища дали става дума за съществено процесуално нарушение или само за ОФГ. Следователно, на всички страни, вкл. на подсъдимия и на защитника, е пределно ясно в какво се състои грешката/неточността в обвинителния акт и как точно

---

²⁶ Становище на проф. д.ю.н. Георги Митов, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

следва да се възприема съответният пасаж в контекста на повдигнатото обвинение²⁷.

При това положение правото на защита на подсъдимия не е ограничено както от дебатите в разпоредителното заседание, така и от определението на съда. Той ефективно може да научи и разбере точния смисъл на обвинението (ако ОФГ въобще е била в състояние по някакъв начин да постави под съмнение действителния смисъл на обвинението), както и да организира защитата си. Ако за подсъдимия нещо все пак е останало неясно – съдът, като ръководно-решаващ орган, е длъжен да му даде нужните разяснения (арг. от чл. 15, ал. 3 НПК). Актуалната законова възможност за забавяне на делото с до 1 седмица (по арг. от чл. 248а, ал. 1 НПК) не представлява никаква допълнителна ефективна и легитимна гаранция за правата на подсъдимия, но влиза в конфликт с принципа на разумния срок и е израз на неоснователен процесуален формализъм.

Щом съдът приема, че е налице ОФГ, а не съществено процесуално нарушение, не е логично да се регламентира специална процедура за отстраняването **и извън самото разпоредително заседание** – допълнителен срок, коригиране на обвинителния акт, проблеми с новото връчване и т.н. В НПК съществува институтът „изменение на обвинението“ по чл. 287, при който **в самото съдебно заседание** може както да се промени съществено обстоятелствената част на обвинителния акт, така и - дори кумулативно - да се предяви по - тежка правна квалификация. Това са несравнимо по -съществени корекции в обвинителния акт, отколкото отстраняването на ОФГ, но се правят по време на самото съдебно следствие²⁸.

13. Да се регламентира изрично в чл. 249, ал.2 НПК, че определенията, с които се отхвърлят исканията за допуснати съществени процесуални нарушения, а не само тези с които се уважават тези искания, подлежат на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора от НПК, както и връщането на

²⁷ Разсъжденията са относими към хипотезата, когато съдът – след изслушване на страните - приеме, че действително става дума за ОФГ, а не за съществено процесуално нарушение, ограничило правото на защита на обвиняемия. Правилността на тази преценка на първоинстанционния съд на общо основание подлежи на въззивен контрол, ако някоя страна (преди всичко подсъдимият или защитникът) продължават да считат, че порокът в обвинителния акт е съществено процесуално нарушение, а не е ОФГ (арг. от чл. 249, ал.3 НПК).

²⁸ Виждането е изложено в Мотивирано становище на д-р Ивайло Цонков, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

досъдебното производство да става само в случаите, когато отстранимото съществено процесуално нарушение не може да бъде отстранено от съда, с оглед допълнително редуциране на връщанията от съда на прокурора.

Разпоредбата на чл. 249 НПК е непрецизна и поражда неясноти и възможност за различни тълкувания. Необяснимо от правно - техническа гледна точка е ситуирането на разпоредбата на ал.3 (уреждаща обжалване/протест по реда на глава двадесет и втора от НПК в няколко случая, когато въобще не се прекратява съдебното производство) в член със заглавие „Прекратяване на съдебното производство“.

Могат да се предложат следните изменения в чл.249 от НПК:

1. Ал. 1 се изменя така:

(1) Съдът прекратява съдебното производство:

1. в случаите на чл. 248, ал. 1, т. 1;

2. когато на досъдебното производство е допуснато нарушение по чл. 249, ал. 1, т. 3, което съдът не може сам да отстрани;

2. В първото изречение на ал. 2 думите „Когато прекратява съдебното производство на основание чл. 248, ал. 1, т. 3“ се заменят с думите „В случаите на ал. 1, т. 2“.

3. Създава се нова ал. 3 със следното съдържание:

„(3) Определението по ал. 2 подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава двадесет и втора“.

4. Ал. 3 става ал. 4 като думите „Определението по чл. 248, ал. 1, т. 3 и 6“ се заменят с думите: „Определението, с което се установява липса на процесуални нарушения по чл. 248, ал. 1 т. 3, определението по чл. 248, ал. 1, т. 6“.

5. Сегашните ал. 4 и 5 стават съответно ал. 5 и 6.

14. Замяна на императивното указание в чл.252, ал.1 от НПК за незабавно разглеждане на делото със създаване на правомощие за съда да прецени дали са налице условия за незабавното разглеждане на делото.

Идеята за незабавно разглеждане на делото е относима към принципа на разумния срок, но при реализацията ѝ не са съобразени редица обстоятелства. Тези обстоятелства могат да са твърде различни по своя характер, поради което е разумно да се обсъдят със страните в разпоредителното заседание, за да може съдът да вземе адекватно решение

дали незабавното разглеждане на делото е обективно възможно. Само така ще се обхванат всички разнообразни хипотези, в които е невъзможно незабавното разглеждане на делото.

Предложения за изменения в относимите разпоредби:

1. В чл. 248, ал. 1, т. 4 в края се добавят думите: „и съществува ли възможност за незабавно разглеждане на делото след провеждане на разпоредителното заседание“.

2. В чл. 248, ал. 5 се правят следните изменения и допълнения:

2.1. т. 4 се изменя така: „насрочва делото и уведомява явилите се лица, когато не са налице условия за незабавно разглеждане на делото след разпоредителното заседание;“

2.2. създава се нова т. 5 със следното съдържание: „дава ход за незабавно разглеждане на делото в съдебно заседание в случаите на чл. 252, ал. 2“.

3. В ал. 1 и 2 на чл. 252 се изменят така:

„(1) Съдебното заседание се насрочва в срок до един месец след разпоредителното заседание.

(2) Когато са налице основания за разглеждане на дело, образувано по обвинителен акт, по реда на глава двадесет и седма, глава двадесет и осма и глава двадесет и девета, съдът може да разгледа делото незабавно след провеждане на разпоредителното заседание, ако страните са съгласни с това.“

Забележка: редакцията е съобразена с предложенията по т.12 за отстраняване на очевидна фактическа грешка в обвинителния акт.

15. Разширяване на приложението на разпоредбата на чл. 281, ал. 4 НПК, а именно:

В чл. 281 се правят следните изменения и допълнения:

- ал. 4 се изменя така:

„(4) Когато не могат да бъдат прочетени по реда на ал. 3, показанията на свидетел, дадени пред орган на досъдебното производство се прочитат при условията на ал. 1, като осъдителната присъда не може да се основава единствено или преимуществено върху така прочетените показания“.

- ал. 8 се отменя.

Предложението е в унисон с принципите на разкриване на обективната истина и оценка на доказателствения материал по вътрешно убеждение. Същевременно е нужно да се зачете и принципът за осигуряване на гражданите (в случая – на подсъдимия) на правото на защита и по-конкретно – правото по чл. 6, § 3, б. „d“ от КЗПЧОС. Точно от това разбиране са детерминирани и значимите промени в чл. 281 НПК през 2010 г., които съществено разшириха възможността за четене в определени хипотези на показания, дадени пред орган на досъдебното производство.

Според практиката на ЕСПЧ, правото по чл. 6, § 3, б. „d“ от КЗПЧОС ще е осигурено, ако обвиненото лице е могло да разпита свидетеля при даване на самите показания или в по-късен момент. Ако това не е гарантирано на обвиненото лице – прочитането на показанията не е недопустимо, но осъдителната присъда не може да се основава изключително или преимуществено върху тях.

Посоченият стандарт е осигурен и дори леко надвишен с промените от 2010 г. Гарантирането на европейските стандарти за справедлив съдебен процес изисква така прочетените показания да са с ограничена доказателствена сила – *осъдителната присъда не бива да се основава не само единствено върху тях, но и преимуществено върху тях*. Това означава, че прочетените показания не могат да са нито единственото, нито преобладаващото по значение/тежест основание за извода на съда относно фактическо обстоятелство, което е правнорелевантно за ангажиране на наказателната отговорност на подсъдимия²⁹.

16. Касационният способ за проверка на делата да се установи като извънреден, а не като редовен такъв по отношение на въззивните решения /на апелативните съдилища, с които се потвърждават или изменят присъдите/. Третата инстанция да остане за постановените присъди от въззивните съдилища. Това е постижимо чрез премахване на думата „решенията“ в чл.346, т.1 от НПК.

Предлага се идентичен законодателен подход към въззивните решения като предмет на касационна проверка (чл. 346 НПК), т.е. без да има значение дали въззивният акт е постановен от окръжен съд или от

---

²⁹ Виждането е изложено в Мотивирано становище на д-р Ивайло Цонков, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

апелативен съд.

Решенията на апелативния съд като въззивна инстанция няма да подлежат на касационна проверка и ще влизат в сила от момента на постановяването им – точно както е решен въпросът *de lege lata* с решенията, постановени от окръжния съд като въззивна инстанция. Осъденият ще разполага с правото си по чл. 420, ал. 2 НПК (което включва и право на т.н. „квазикасация“ – да поиска възобновяване на наказателното дело в случаите на чл. 422, ал. 1, т. 5 НПК).

Освен за постигане на процесуална икономия и по – бърза реализация на наказателната репресия, промяна в посочения смисъл ще допринесе и за преодоляване на конфликта на действащата правна уредба с чл.6 от Конституцията и с чл.14 от ЗСПЧОС. Става дума за следното:

Ако едно престъпление е родово (материално) подсъдно на районен съд като първа инстанция, подсъдимият в общия случай няма да има право на касационна жалба срещу въззивното решение по своето дело.

Ако обаче подсъдимият е министър или друго лице по чл. 35, ал. 3 НПК, респ. ако е военнослужещ или друго лице по чл. 396 НПК, при напълно аналогична хипотеза (за същото престъпление) ще разполага с право на касационна жалба срещу въззивното решение по своето дело (защото то ще е постановено от апелативен съд).

Действащата уредба създава процесуални привилегии/ограничения на основание лично/обществено положение (поради което е несъвместима с чл. 6 от Конституцията), респективно създава дискриминация в процесуалните права по „друг някакъв признак“ (в противоречие с чл. 14 от КЗПЧОС)³⁰.

17. Прецизиране на нормата на чл. 378, ал. 3 НПК, като връщане на делото на прокурора да е възможно само, когато установените нови фактически положения налагат съществено изменение на обвинението.

Необходимо е следното изменение в чл.378, ал.3 от НПК:

„(3) Когато установи нови обстоятелства, които представляват съществено изменение на обстоятелствената част на постановлението по чл. 375 или изключват приложението на чл. 78а от Наказателния кодекс, съдът прекратява съдебното производство и връща делото на прокурора, а в останалите случаи решава делото по същество.“

---

³⁰ Пак там

При актуалната редакция на чл. 378, ал. 3 НПК би трябвало да се прекратява съдебното производство и делото да се връща на прокурора дори когато новоустановените обстоятелства не поставят никакви допълнителни задачи пред защитата и не утежняват положението на подсъдимия, вкл. и когато – макар формално да не са съвместими с (част от) обстоятелствата, описани в постановлението - обуславят по-лека правна квалификация и по-ниска наказателна отговорност.

В аналогични хипотези при първоинстанционно производство, провеждано по общия ред³¹, съдът директно с присъдата приема за установени новите обстоятелства (щом те не представляват „съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението“) и прилага правилната правна квалификация (щом тя е еднакво или по-леко наказуема).

В практиката отдавна са изработени критерии за „съществено изменение на обстоятелствената част“. Те ще намерят съответно приложение и в производството по глава 28 НПК.

Както срещу установяването на нови обстоятелства (които при това не представляват „съществено изменение на обстоятелствената част“ на постановлението), така и срещу промяна в правната квалификация (вкл. ако тя представлява закон за по-тежко наказуемо престъпление, но с прилагане на чл. 78а НК), подсъдимият, освободен от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, разполага с ефективно средство за защита – обжалване на основание чл. 378, ал. 5 НПК. Така предлаганата промяна ще бъде **в съответствие със стандартите за справедлив съдебен процес**³².

18. Да се прецизират основанията за възобновяване по чл.380 от НПК.

В чл.380 от НПК основанията за възобновяване на производството, приключило по глава двадесет и осма от НПК, не са изброени. Формулировката по чл.380 от НПК не съдържа „на основанията по ЗАНН“, но пък е посочено „сроковете по ЗАНН“. Тъй като чл.71 от ЗАНН определя различни срокове, в зависимост от основанията по чл.70 от ЗАНН, „сроковете по ЗАНН“ са неразривно свързани с основанията по ЗАНН.

³¹ Следва изрично да се подчертае, че тогава предмет на делото най-често е по-тежко (понякога – много по-тежко) престъпление от това, за което се провежда производството по глава 28 НПК.

³² Пак там

Така посочването в чл.380 НПК на „сроковете, определени в ЗАНН“, автоматично ги свързва с основанията по чл.70 от ЗАНН, а не с основанията за възобновяване по НПК³³.

Тази формулировка поражда различни разбирания в теорията и създава редица проблеми в практиката, които не могат да бъдат решени по тълкувателен път, а изискват законова регламентация.

Извършеното деяние е престъпление и независимо, че извършителят се освобождава от наказателна отговорност и му се налага административно наказание, са необходими повече гаранции за неговите права, в сравнение с лицето, извършило административно нарушение.

19. Да се разшири компетентността на Специализираната прокуратура, като в материалната ѝ компетентност попаднат престъпните състави по чл. 281, ал. 2, т. 2 НК (аналогично с чл. 280, ал. 2, т. 5 НК), както и по чл.169г от НК (аналогично с чл. 162, ал. 3, предл. 1 НК).

Престъпленията, които се предлага да бъдат включени в компетентността на специализираните съдилища и прокуратури, са свързани с образуване/ръководене на група, създадена с цел да извършва престъпления, респ. организиране на престъпления от група или организация. Това съвпада с основния критерий за определяне на родовата подсъдност по чл. 411а НПК.

Нещо повече, престъпленията са и тежки, макар при определяне на подсъдността по чл. 411а НПК да не съществува законово изискване за това (и към момента има престъпления, наказуеми с лишаване от свобода до 5 години, които са включени в подсъдността на специализирания наказателен съд).

С оглед на посочените съображения, предложението може да бъде реализирано, като в **чл. 411а, ал. 1, т. 3 НПК** се добавят престъпленията по *чл. 281, ал. 2, т. 2 и чл.169г от НК*.

20. Използване на наличния ресурс на следователите, като:

- при условията на чл.218, ал.2 от НПК следователите от следствения отдел в специализираната прокуратура да могат да поискат от

---

³³ В този смисъл Митов, Георги. Съдебни актове, подлежащи на проверки по реда на възобновяване на наказателни дела – De jure, 2011, №1, с.32.

следователите в окръжните следствени отдели на окръжните прокуратури да извършат отделни действия по разследването;

- предвиждане на възможност на следователите от Национална следствена служба да се възлага провеждане на разследване за престъпления от компетентността на Специализираната прокуратура по реда на чл.194, ал.2, изр.2 от НПК, чрез създаване на нова алинея в чл.411в от НПК. По този начин ще се балансира натовареността на следователите от следствения отдел на Специализираната прокуратура и същевременно ще се използва капацитетът на следователите от Националната следствена служба.

За целта е необходимо да се създадат **нови ал. 3 и ал.4** в чл. 411в НПК:

„(3) При условията и по реда на чл. 218 следовател от следствения отдел в специализираната прокуратура може да поиска от следовател в следствен отдел на окръжна прокуратура, от следовател при Националната следствена служба или от друг разследващ орган да извърши отделни действия по разследването.

(4) Главният прокурор или оправомощен от него заместник може да възложи на следовател при Националната следствена служба да извърши разследването по дела по чл. 411а, ал. 1 – 6“.

21. Отпадане на разпоредбата на чл. 392, ал. 3 НПК.

По делата за престъпления, извършени от непълнолетни, участието на прокурора е задължително. Разпоредбата важи за всички категории престъпни деяния – както за такива от общ характер, така и за тези от частен характер.

Законодателното решение на чл. 392, ал. 3 НПК по отношение на престъпленията от частен характер е **остатък от старата правна уредба** за ролята на прокурора, когато той е осъществявал надзор за законност по дела, които се преследват по тѣжба на пострадалия (чл. 45, ал. 1 НПК от 1974 г.). При приемането на действащия НПК буквално е възпроизведен текстът на чл. 384, ал. 3 НПК от 1974 г., без да е съобразено отпадането на посочената функция на прокурора.

Цитираната разпоредба се намира в глава тридесета от НПК „Особени правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от непълнолетни“, и затова е специална за тази категория дела.

Участието на прокурора в съдебното заседание по дела от общ характер е задължително (чл. 268 НПК). При съпоставката на този текст с разпоредбата на чл. 392, ал. 3 НПК може да се заключи, че последната има значение само при делата от частен характер, тъй като задължителното участие в делата от общ характер е осигурено по силата на чл. 268 НПК. Подобно ограничаване не е допустимо и не съответства на волята на законодателя. Ако това е действителното съдържание, то би следвало да бъде посочено изрично, че се отнася само за делата от частен характер.

На основата на стриктното тълкуване на разпоредбата на чл. 392, ал.3 НПК (прилага се и за делата от частен характер) съдебната практика приема, че неучастието на прокурор при разглеждане на делото от частен характер, представлява съществено нарушение на процесуалните правила, нарушаващо и ограничаващо процесуалните права на подсъдимия, вкл. и правото му на защита³⁴.

22. Изменения в разпоредбата на чл. 50 НПК.

За по - малко от 18 месеца разпоредбата на чл.50 НПК (от август 2017г. до януари 2019г.) претърпя три редакции, които целяха усъвършенстване на института и по - конкретно преодоляване на възникнали трудности при тълкуването на правната му регламентация и разрешаване на някои практически проблеми. Тези изменения и допълнения на разпоредбата вместо посочените цели доведоха в крайна сметка до неясно съдържание на правната уредба и до многобройни теоретични и практически въпроси (относно спирането по чл.25, ал.1, т.6 от НПК, срока на спирането и мярката за неотклонение в случаите, в които има обвиняем с мярка; уведомяването по чл.244, ал.3 от НПК за правата по чл.80 от НПК; обжалването на постановлението за спиране; действията след спирането в зависимост от подаването или не на тѣжба, включително упражняването на новото правомощие на прокурора по чл.24, ал.6 от НПК).

23. Разширяване компетентността на военните съдилища и прокуратури (чл. 396 НПК) с престъпленията, извършени от граждански лица на служба в Държавната агенция „Национална

---

³⁴ Становище на проф. д.ю.н. Георги Митов, изготвено по възлагане от ПРБ във връзка с предложения за промени в НПК по доклад на работна група по Заповед №РД-09-48/08.06.2020г. на главния прокурор на Република България.

сигурност“, в МВР, в ГДИН и ГДО при МП, при или по повод изпълнение на службата им.

През предходните години резултатите сочат неефективност по преписки и дела за престъпления, извършени от тази категория лица, включително забавяне поради отводи на прокурорите, работещи в един съдебен район със съответните служители на МВР. В този смисъл е и становището на проф. Никола Филчев, изготвено във връзка с настоящото експертно предложение за промени в НПК.

Възлагането на военните съдилища на функции на специализирани съдилища за престъпленията на служители от цялата система за национална сигурност, освен че би решило проблема с демотивацията и депрофесионализацията на кадрите в тях, би съответствало и на обществения интерес от засилен контрол върху държавни органи, разполагащи с правомощия за въздействие върху правата на гражданите.

Предвид изложеното е необходимо да се направят следните изменения:

- текстът на чл.396 от НПК да придобие следната редакция:

„Чл.396 (1) На военните съдилища са подсъдни делата за престъпления, извършени от:

1. военнослужещи;
2. (нова - ДВ, бр. 109 от 2007г., отм., бр. 109 от 2008г.);
3. генерали, офицери и лица от сержантския и редовия състав от други министерства и ведомства;
4. резервистите при изпълнение на активна служба в доброволния резерв и лицата на военновременна служба;
5. (предишна т. 4 - ДВ, бр. 109 от 2007г., отм., бр. 109 от 2008г.);
6. лицата по служебно правоотношение и лицата по трудово правоотношение в Министерството на отбраната, в Българската армия и в структурите на подчинение на министъра на отбраната, в Министерството на вътрешните работи, в Националната служба за охрана, в Държавната агенция "Национална сигурност", в Държавната агенция "Разузнаване", в Държавната агенция „Технически операции“, в Главната дирекция "Изпълнение на наказанията" при Министерството на правосъдието, в Главната дирекция "Охрана" при Министерството на правосъдието, в Бюрото по защита при Главния прокурор и служителите по чл.10а от Закона за защита на класифицираната информация в Държавната комисия

по сигурността на информацията, при или по повод изпълнение на службата или работата им.

(2) На военните съдилища са подсъдни и делата за престъпления, в съучастие и при съпричиняване с граждански лица.“

- текстът на чл. 405 от НПК да приеме следната редакция:

„Чл. 405 (1) Разследването се провежда от военни следователи по дела за престъпления:

1. посочени в чл. 194, ал. 1, т. 1;
2. извършени от офицери;
3. с фактическа и правна сложност, възложени им от административния ръководител на съответната военно – окръжна прокуратура;
4. извършени от лица по служебно правоотношение и лица по трудово правоотношение в Министерството на вътрешните работи, в Националната служба за охрана, в Държавната агенция "Национална сигурност", в Държавната агенция "Разузнаване", в Държавната агенция „Технически операции“, в Главната дирекция "Изпълнение на наказанията" при Министерството на правосъдието, в Главната дирекция "Охрана" при Министерството на правосъдието, в Бюрото по защита при Главния прокурор и служителите по чл.10а от Закона за защита на класифицираната информация в Държавната комисия по сигурността на информацията, при или по повод изпълнение на службата им.

(2) Извън случаите по ал. 1 разследването се извършва от военни разследващи полицаи.

(3) За образуваното досъдебно производство незабавно се съобщава на съответния началник.

- преодоляване на съществуващата вътрешна несъгласуваност в чл.401 НПК чрез промяна на ал. 2 на чл. 401 НПК в следния смисъл:

„(2) Спрямо другите лица по чл. 396, ал. 1 се взема една от мерките за неотклонение по чл. 58.“

Доколкото чл. 401 НПК е специална разпоредба, тя би следвало да изключва общото приложение на чл. 58 НПК. Така се оказва, например, че на гражданските лица от НСО и ДАР не могат да се налагат мерки за

неотклонение, доколкото специалната разпоредба на чл. 401, ал. 2 НПК не разпростира и върху тях приложението на чл. 58 НПК.

Горното налага съответни промени в НК относно субектите на престъпленията по Глава тринадесета, а именно:

Заглавието на глава XIII на Особената част на Наказателния кодекс да се измени в *„Престъпления против реда за изпълнение на държавна служба в системата за национална сигурност“*.

Чл.371 от НК да придобие следната редакция:

„Чл. 371. (1) За престъпления по тази глава носят отговорност:

а) военнослужещите по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България;

б) генерали, офицери и лица от сержантския и редовия състав от други министерства и ведомства;

в) държавните служители в Министерството на вътрешните работи, в Държавната агенция "Национална сигурност", в Държавната агенция "Разузнаване", в Държавната агенция „Технически операции“, в Главната дирекция "Изпълнение на наказанията" при Министерството на правосъдието, в Главната дирекция "Охрана" при Министерството на правосъдието, в Бюрото по защита при Главния прокурор и държавните служители по чл.10а от Закона за защита на класифицираната информация в Държавната комисия по сигурността на информацията;

г) резервистите при изпълнение на активна служба в доброволния резерв и лицата на военновременна служба;

д) неупоменатите в този член лица за съучастие в престъпления по тази глава.

(2) За престъпления, увреждащи реда за изпълнение на военна служба, носят отговорност само лицата, изпълняващи военна служба и техните съучастници.“

ГЛАВЕН ПРОКУРОР:

ИВАН РЕШЕВ